

No. XXXVIII.

Serie IV. No. 3.

HET LEGER DES HEILS

DOOR

S. L. VEENSTRA

*Leeraar i/d. Wiskunde te 's Gravenhage
ex-Kapitein L. d. H.*

KERK EN SECTE

onder Redactie

van

Dr. S. D. VAN VEEN

Hoogleeraar

in de der Chr. Geref. Kerken

Kerkeschiedenis en

Dogmengeschiedenis

aan de

Rijksuniversiteit

te

Utrecht.

Per nummer 40 cents

BRO
1910:15

BAARN
HOLLANDIA-DRUKKERIJ
1910

- KERK EN SECTE -

Een brochuren-reeks onder Redactie van

Dr. S. D. VAN VEEN

*Hoogleraar in de Kerkgeschiedenis en Dogmengeschiedenis
aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.*

MET MEDEWERKING VAN:

G. BARGER, H. H. BARGER, N. VAN BEEK, Pastoor J. H. BERENDS, Dr. J. A. BEYERMAN, M. BEVERSLUIS, Dr. J. P. DE BIE, Prof. Dr. T. CANNegiETER, Mr. F. ERENS, H. ERMANN S. J., ALFRED FARLOW, F. C. FLEISCHER, Dr. L. HELDRING, Mr. ISIDORE HEN, Dr. A. C. A. HOFFMAN, P. H. HUGENHOLTZ JR. A. KLEINSCHMIDT, W. F. K. KLINKENBERG, Dr. P. J. KROMSIGT, Prof. Dr. E. F. KRUIJF, Prof. Dr. H. H. KUYPER, M. LINDENBORN, Opperrabbijn M. MONASCH, M. MOOY, Dr. H. M. VAN NES, B. NIEUWBURG, CHARLES W. PENROSE, M. A. PERK, Prof. Dr. JOH. W. PONT, J. QUAST, OTTO SCHRIEKE, Prof. Dr. J. J. P. VALETON JR., S. L. VEENSTRA, G. VELDHIJZEN SR., G. H. WAGENAAR, Opperrabbijn L. WAGENAAR en vele anderen.

WIJZE VAN UITGAVE

De brochures zullen verschijnen in vrije volgorde, in seriën van 10 nummers. Bij intekening per serie is de prijs f 3.—, om de 3 à 4 weken een nummer, terwijl afzonderlijke nummers verkrijgbaar gesteld zullen worden voor 40 cents per nummer.

PROSPECTUS.

„Kerk en Secte” ziet het licht in den vorm van een reeks op zich zelf staande geschriften, waarin door mannen, der zake kundig, voor 't beschaafd leekenpubliek in beknopt bestek en op heldere wijze beschreven worden de leer, de inrichting, de eigenaardigheden en eventueel ook de ceremoniën der onderscheiden kerkgenootschappen en secten van den tegenwoordigen tijd, in hoofdzaak van dezulke, die — 't zij als belangrijke centra of als bescheiden vertakkingen — in ons eigen land gevonden worden. Ook de voornaamste geestelijke stroomingen buiten alle Kerkelijk verband vinden behandeling.

(zie 3e pag. v/d omslag).

HET LEGER DES HEILS

DOOR

S. L. VEENSTRA

Leeraar in de Wiskunde te 's Gravenhage
ex-Kapitein L. d. H.

EEN WOORD VOORAF

Er zijn oorzaken, die het samenstellen van een geschrift over het Leger des Heils voor „Kerk en Secte”, zeer bemoeilijken.

De betrekkelijk kleine omvang maakt de onvolledigheid zoo groot, dat misverstand hier en daar haast niet uit kan blijven. Telkens kwam de verzoeking op, om uit te weiden over sommige punten. Waar ik dit niet kon doen verwijs ik den lezer naar de aan het slot vermelde boeken en tijdschriften.

Dan — het Leger is zóó gegroeid, en groeit nog steeds zoo snel en naar zooveel zijden, dat zelfs voor wie er in zijn het niet gemakkelijk is, een overzicht over het geheel te houden. Daarmede gaat samen, dat veel nog bezig is zich te vormen, of te vervormen.

En ten slotte: het Leger is noch kerkgenootschap noch secte. Hierop kom ik nader terug, maar ik begin met deze verklaring, omdat het doel van dit kleine geschrift niet is, de plaats aan te wijzen van het Leger des Heils tusschen andere Godsdienstige lichamen, noch zijn verhouding tot deze te bepalen, maar alleen: de beginselen van het Leger uit een te zetten en eenige mededeelingen te doen over hunne toepassing.

I Inleiding

Het is onmogelijk een overzicht van den arbeid van het Leger des Heils of eene uiteenzetting van zijne beginselen te schrijven, zonder te beginnen met den man, die er de stichter van is en die er de ziel van gebleven is. Welk een lofspraak deze laatste waarheid behelst, kunnen eigenlijk slechts zij weten, die het onaanzienlijke hoopje menschen waarmede Generaal BOOTH begon, kunnen vergelijken met het Leger van duizenden en tienduizenden intelligente en toegewijde Heils-Officieren en Soldaten, wier leider hij is.

WILLIAM BOOTH werd den 10den April 1829 te Nottingham in Engeland geboren. Reeds op vijftienjarigen leeftijd, na uit de Engelsche Staatskerk, waartoe zijne ouders behoorden, te zijn overgegaan tot de Wesleyaansche, nam hij een werkzaam aandeel aan allerlei Christelijken arbeid, waardoor hij op zijn zeventiende jaar als „Local Preacher” kon worden aangesteld. Twee jaar later begon hij zijn studiën voor Methodistisch predikant, voor welke loopbaan de doktoren hem echter te zwak oordeelden, hem voorspellende, dat hij binnenkort het offer van over-inspanning zou worden.

In 1852 begon hij zijn arbeid bij de destijds als

„Reformers” bekende Methodisten. In ditzelfde jaar verbond hij zijn leven aan dat van Miss CATHARINE MUMFORD, met wie hij in 1855 huwde, na inmiddels met haar te zijn overgegaan tot de „Methodist New Connection”, waarmede de „Reformers” zich hadden geamalgameerd. In zijn kwaliteit van predikant bij deze gemeente uitgenoodigd om in verschillende plaatsen preekbeurten te vervullen, bleek alras welk een zeldzame gaven als evangelist de jonge BOOTH bezat, en wellicht nog meer zijn echtgenoot, die van het begin van 1860 af mede een werkzaam aandeel nam in de godsdienstoefeningen en weldra geheel zelfstandig „preekte” met een succes, dat niemand verwonderen kan, die ooit haar nagelaten toespraken las.

De vele uitnodigingen, tot Rev. en mevrouw BOOTH gericht, om hier en daar kortere reeksen van samenkomsten te houden, en het ongekende succes dat hun werk in deze vergezelde, deed het verlangen ontstaan, deze soort arbeid uitsluitend te verrichten. Toen de conferentie 1) evenwel besloot, dat Ds. BOOTH dit zou doen en hem tegelijkertijd een vaste plaats als predikant zou worden toegewezen, voerde de onmogelijkheid dier combinatie tot zijn uittreden uit de Methodist New Connection, in 1861.

Van toen af begon het inmiddels bekend geworden echtpaar Engeland door te reizen van het eene eind naar het andere, aangemoedigd en uitgenoodigd door het steeds toenemend aantal hunner vrienden, die overal den evangelisatie-arbeid voorbereidden, en meestal behoorden tot de kringen der „Vrije Methodisten”. Hunne samenkomsten, die echter door groote aantallen ongehoovige en geloovige leden van alle kerkgenootschappen bezocht werden, kenmerkten zich in dien tijd reeds door den inhoud zoowel als door den vorm der prediking, en waren het proto-type der latere Leger-samen-

---

1) Jaarvergadering, Methodistische synode

komsten. Evenwel, hoe bevredigend de uitkomsten van dezen arbeid ook waren, toch gevoelden beiden, WILLIAM BOOTH en zijn vrouw, hoe langer hoe meer, dat zij hun krachten moesten geven aan één enkel werk: de opheffing der laagst gezonkenen in het East End van Londen. Reeds dikwijls, bij vroegere gelegenheden, was Ds. BOOTH in de gelegenheid geweest te zien, welk een reuzenwerk in Oost-Londen te doen was; zóó groot, dat zelfs zijn alles vergetende liefde voor het verlorene en zijn niets ontziende wilskracht er voor terugdeinsden.

Men moet Londen wat meer dan oppervlakkig kennen, zich bewogen hebben tusschen de enorme massa's, ze hebben gezien in hun armoede en hun verdierlijking, om iets te beseffen van den moed, die er noodig was voor WILLIAM BOOTH, om daar op den Mile-End Waste zijn eerste openlucht-samenkomst te beginnen, tegenover de sinds daardoor bekende kroeg: „The Blind Beggar”, — ik zou bijna zeggen, een der bedevaarts-plaatsen der Heilssoldaten. Immers, daar op die plek werd in den zomer van 1865 het Leger des Heils geboren. Aanvankelijk zonder naam, nam de spoedig aangroeiende schare van bekeerlingen en volgelingen, door het knappe talent van den heer Booth georganiseerd tot een krachtig werkende vereeniging, den naam aan van „East-London Mission”, een naam, die in 1870 veranderd werd in „Christian Mission”, daar het locale karakter der zending weldra, door verhuizing der bekeerlingen e.d.g. plaats gemaakt had voor een algemeener.

De Christelijke Zending maakte, door haar nieuwe manier van optreden, door haar ongelooflijk krachtige organisatie, door haar ernstige en dikwijls zeer talentvolle, frissche prediking, enorm snelle vorderingen. Doch de krachtigste oorzaak van dien snellen groei lag toch nog ergens anders. In de eerste plaats was de nieuwe beweging „echt” — en echt waren ook de veranderingen, de bekeeringen van honderden en honderden, die door hare eenvoudige prediking werden

aangetrokken en vastgehouden. Hier was godsdienst, ontdaan van allen, misschien schoonen schijn en vorm; men had ter wille van de behoeften des volks nu eens definitief gebroken met alle remmende meeningen over wat in een godsdienstige samenkomst al of niet thuis behoort. Zeer goed had de groote leider — niet minder groote kenner van menschen — begrepen, dat alle „vrome” vormen, „vrome” kerkliederen, „vrome” preeken, maar al te dikwijls, een vroomheid kweeken, waaruit zich de zonden van het hart een farizeïsche gerustheid bouwen. Neen — weg met alles wat een schijn van eerbiedwaardigheid en vroomheid kon geven aan niets dan doode en leege vormen; en welkom alles, waardoor de werkelijkheid van godsdienst en godsdienstig leven zich uiten kon, al was er dan van „stichtelijke” deftigheid in den vorm ook weinig meer over.

In 1877 werd uit de „Christian Mission” het Leger des Heils geboren, dat sinds dien zijn vlag in de meeste landen der aarde heeft geplant en in 1887, op den 8sten Mei zijn werk ook in Nederland begon met een samenkomst in de nog steeds voor het zelfde doel gebruikte zaal in de Gerard-Doustraat te Amsterdam. En nog voortdurend wordt die arbeid op groote schaal voortgezet, aanvankelijk slechts bedoeld voor de achterbuurtsbewoners van het Oost-einde van Londen — n.l. het tot bekeering brengen van de zonder God en buiten eenigen godsdienstigen invloed levende massa's.

II

Reeds vóór dat de beweging tot een Leger werd omgedoopt, was er in haar wijze van arbeiden, in de eigenaardigheden van de samenkomsten, in haar openlucht-samenkomsten en marschen, in den inhoud zoowel als in den vorm harer prediking, in haar organisatie en bestuur, veel, dat sinds dien geen belangrijke wijzi-

ging behoefde te ondergaan. Reeds als „Christian Mission” maakte de geest van „aanvallend Christendom” een zoo kenmerkend onderscheid tusschen deze en andere evangelisaties, dat de naam van „Leger” des Heils beter dan eenige andere paste voor deze geestdriftige en goed-gedisciplineerde volgelingen van WILLIAM BOOTH en zijn vrouw.

Met geen andere hulp dan die van God, geen ander gehoor dan enkele voorbijgangers, met geen andere middelen dan het allernoodigste voor hen en hun gezin, en met geen ander doel en vooruitzicht dan hun leven lang te zullen werken en ploeteren voor de redding van het verlorene „in Engeland’s donkerste wildernissen”, waren de toewijding, de groote geestkracht en zelfverloochenende liefde van het geniale echtpaar niet in gebreke gebleven binnen korte jaren een aantal medewerkers om zich te verzamelen, wier krachten en gaven met onmiskenbaar veldheers-talent daar werden geplaatst, waar ze aan den vooruitgang van de zaak van het Leger het meest ten goede kwamen.

Verscheidene van de tegenwoordige Kommandants en andere Hoofd-Officieren van het Leger, hebben de verandering van Christian Mission in Salvation Army nog meegemaakt. Eerst eenigen tijd later (zowat anderhalf jaar) werden ook de uniformen ingevoerd, die, met de inmiddels in zwang gekomen rangen, het geheel stempelden tot eene organisatie op militaire leest geschoeid.

Naderhand kwamen muziekkorpsen, voornamelijk blaas-muziek, deels om de van alle godsdienst afkeerigen naar de samenkomsten te brengen, grootendeels als een bijna onmisbaar hulpmiddel in de openlucht-samenkomsten en bij de marschen van de vergaderplaats-buiten naar de zaal en om de talrijke melodieën van het Leger aan het publiek te leeren.

Die muziek is niet, zooals sommigen meenen, ontleend aan allerlei straatdeunen, doch bevat, naast een

kleiner aantal bekende volkswijzen, een aantal meeren-
deels door de eigen Officieren of Soldaten gecomponeerde melodieën. Het is van genoegzame bekendheid, dat deze melodieën in het geheel niet — noch door karakter, noch door tempo — tot de gewone rubriek „Kerkmuziek” behooren. Evenzoo, dat het begeleidend muziekkorps meermalen bestaat uit alleen een groote trom. Het spreekt vanzelf, dat het Leger des Heils niet bedoelt, dat die groote trom alleen zou blijven; integendeel hoe meer goede muzikanten hoe liever. Maar bij gebrek aan muzikale krachten en geld, moet men roeien met de riemen die men heeft, en de groote trom vervangt in zulke gevallen niet alleen kerkklok en orgel, maar ook het muziekkorps, waarvan zij de voorbode is.

Bovendien vervult de groote trom in de openlucht-samenkomsten dikwijls de rol van een ander onmisbaar attribuut van de bijeenkomsten, wel geschikt om er in één adem mee genoemd te worden, n.l. de zondaarsbank. Dat er in den naam „Zondaarsbank” iets pijnlijks ligt, iets als van farizeïsche, moedwillige vernedering, men kan zich voorstellen, dat de aan Legerbenamingen niet gewende zoo iets zou gevoelen. Evenwel, de naam zondaarsbank is te juist om hem op te offeren aan over-gevoelige critiek, die zoowel hierin als in ongeveer alle andere belangrijke en onbelangrijke dingen gemeend heeft — dikwijls te goeder trouw — het Leger des Heils terecht te moeten wijzen.

De zondaarsbank, de gelegenheid om aan het einde der samenkomst neer te knielen en vergeving van zonden te zoeken en zich tot God te bekeeren, is een der belangrijkste consequenties der Leger-des-Heils-prediking, een der grootste hulpmiddelen tot het bereiken van het beoogde doel.

En God heeft de zondaarsbank kennelijk geëerd en gebruikt. Duizenden — wij mogen reeds zonder vrees voor overdrijving zeggen honderdduizenden — zijn,

overtuigd van zonde en schuld, aan het einde der meetings aan de zondaarsbank neergeknield, om daar God te bidden om vergeving en verlossing. En ongekend groot is het aantal dergenen, die van dat oogenblik af getuigd hebben van de verzekering van vrede met God en bevrijding van de macht der zonde; en dat niet alleen met woord en lied, maar met een leven zóó vol van echten Christenzin, zóó geheel verschillend van het verleden, waarmee aan de zondaarsbank gebroken werd, en met zulk een volkomen heerschappij over en bevrijding van hartstochten, die reeds tot tweede natuur geworden waren, dat het recht van bestaan van de zondaarsbank niet slechts overvloedig bewezen mag heeten, doch ook, dat toegestemd moet worden, dat God zelf dit metterdaad bevestigd heeft.

De geheele prediking van het Leger des Heils is dan ook daarop gericht, dat iedere hoorder, voor zoover onbekeerd, niet enkel aan de zondaarsbank zal neerknielen, maar beslist tot God zal komen, indachtig aan de woorden van Jezus: „Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt tot den Vader dan door Mij”. — Het Leger des Heils gelooft in Jezus Christus als den Zoon van God; gelooft in Hem als God en Zaligmaker, als Verlosser, die ons Gods verzoenende genade verzekerde en verzegelde door Zijn sterven op Golgotha, en die, uit de dooden herrezen, nog steeds, als in de tijden Zijner omwandeling op aarde, zoekt hetgeen verloren is, en daartoe zich thans van menschen, als „medearbeiders” bedient.

En in deze zekerheid, dat God zich van de eenvoudigste middelen wil en kan bedienen, predikt het Leger bekeering en vergeving van zonden door het bloed van Christus. Op grond van de leering van den Bijbel en van eigen ervaring en die van duizenden met hen, verkondigen de Heilssoldaten, dat het oogenblik van bekeering eene verandering van verhouding tot God beteekent, en een overgang in een anderen

toestand, die in den Bijbel beschreven wordt als een overgang van de duisternis tot het licht, van den dood in het leven. Deze overgang, het resultaat van verzoening met God en verwezenlijking van gemeenschap der ziel met Hem, volgt direct op de overgave aan Jezus van het geheele leven, in berouw over de zonden van het verleden en in het geloof, dat het bloed van Christus voor onze zonden een volkomen offerande is.

Het Leger gelooft, dat het Gods innigste begeerte is, dat wij gelukkig zouden zijn; en dat Hij, wetende dat ons geluk alleen door ons gevonden kan worden in innerlijke eigen goedheid, daartoe Zijne wetten in den Bijbel heeft neergelegd en die aan ons geweten als Zijn wil heeft geopenbaard, opdat wij, door ze als richtsnoer voor ons leven te kiezen, zoowel hier in dit leven als in het toekomstige onze hoogste bestemming zouden bereiken.

Hierin heeft zich Gods liefde in het bijzonder geopenbaard, dat Hij, waar de mensch het verkeerde boven het goede verkoos en zondigde, en daardoor zichzelf en anderen ellende berokkende, een weg baande naar Hemzelve terug en naar een leven van ware goedheid met en voor Hem. Om het den mensch gemakkelijk te maken, heeft Hij hem van ouds toegestaan door uiterlijke daden zijn innerlijk verlangen naar dien terugkeer kenbaar te maken. Vandaar de Oud-Testamentische offerdienst, waarbij het bloed van offerdieren slechts de symbolische opoffering van een gebroken en een berouwvol hart verbeelden moest. Evenzoo wil God Zijn vrede geven aan het berouwvol gemoed, dat pleitende op het eeuwig en volkomen offer van Christus' eigen lichaam, zich ootmoedig en vol geloof en vertrouwen tot God bekeert. Dat het oprecht verlangen naar goedheid, naar het doen van Gods wil in het leven, en de besliste bereidwilligheid om alle zonde, die hiertoe in den weg staat, op te geven, hoofdzaak is en blijft — m.a.w. dat iemand, met hoeveel „geloof”

en vorm hij overigens moge trachten God te behagen en zichzelf gerust te stellen, zonder verzaking der zonde geen vrede met God kan vinden, is iets, dat zoo goed als van zelf spreekt. Evenzeer is het waar, dat zoodra iemand door eene zoodanige bereidwilligheid toont waar berouw te hebben en in ernst zijn leven te willen wijden aan Gods wil, en daartoe den weg wil gaan, door God hem gewezen, gelooven in het Evangelie, dat dan de verandering door God wordt bewerkstelligd, die het best wordt uitgedrukt door te zeggen, dat hij bekeerd is. In hem wordt het bewustzijn van vergeving van zonden geboren. Deze bekeering, ofschoon gevolgd door een leven, waarin de geestelijke dingen tot steeds grootere klaarheid komen, is een oogenblikkelijke, en de verandering is van dien aard, dat wie haar doormaakt aan hare realiteit niet meer twifelen kan, terwijl bovendien een leven van liefde voor Gods wil en van heerschappij over de zonde medegetuigt van het werk, dat aan het wezen zelf van het individu, aan het leven van de ziel geschiedde.

In dezen zin predikt het Leger des Heils bekeering, er den nadruk op leggende, dat het al of niet Christen zijn afhangt van het antwoord op de vraag of men al of niet bekeerd is.

Behalve in bekeering — of redding — gelooft het Leger ook in nog een tweede even besliste verandering, n.l. die, waardoor de zonde als beginsel, zich openbarende door neigingen en begeerten, uit het hart wordt weggenomen. Deze heiliging of volle verlossing predikt het Leger des Heils zooals voor dezen FLETCHER, WESLEY en tal van anderen hebben gedaan. De toestand, waarin dit heiligingsproces door den Heiligen Geest in de harten gewrocht, ons overplaatst, is niet een van volmaaktheid; de menschelijke natuur zal altijd vergissingen maken, en ook het geheiligde karakter, het van boezemzonden gereinigd hart moet toenemen in liefde en ootmoed en al die heerlijke,

goddelijke deugden waarvan Jezus het voorbeeld was. Maar de heilssoldaten betuigen, belijden en prediken met groote beslistheid, dat het mogelijk is, in dit leven bevrijd te worden, niet slechts van de schuld en de macht der zonde, maar ook, dat iedere neiging tot de zonde uit het hart, uit de gevallen en tot zonde geneigde natuur kan worden weggenomen, en dat het mogelijk is om, naar Zacharias' profetie in Lucas 1, „verlost zijnde, Hem te dienen zonder vreeze, in heiligheid en gerechtigheid alle dagen onzes levens”.

Het Leger des Heils neemt als te vervullen voorwaarde voor heiliging aan: de overtuiging harer noodzakelijkheid en het opgeven van al wat verkeerd of twijfelachtig is. Dit slaat in het bijzonder op z.g. kleinigheden, die echter op het zieleleven een verbazend sterken invloed hebben, zooals gebruik van onzen vrijen tijd, ons geld, onzen invloed, wijze van kleeding, soort van litteratuur en ontspanning, aard der personen met wie men omgaat, genotmiddelen enz. Als alles ondergeschikt gemaakt wordt aan de groote vraag, of het de ziel helpt om volmaakter naar Gods wil te leven, en als dan alles, gaven, toekomst, zoo noodig ook naam, positie, alles, alles, voor altijd Gode wordt toegewijd, om alleen Hem toe te behooren, dan zal een oprecht geloof, dat het Bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle ongerechtigheid, niet beschaamd worden. Evenals dezelfde hand 's morgens en 's middags verschillende spijzen naar den mond brengt, zoo is 't hetzelfde geloof; de werking des Heiligen Geestes is echter verschillend.

In verreweg de meeste gevallen verloopt er eenige tijd tusschen beide: bekeering en heiliging, die — er worde de meeste nadruk opgelegd — geen geleidelijk in elkaar overgaande fasen van geestelijke ontwikkeling zijn, maar de beide „spong-variatiës” in de geestelijke mutatie-leer.

Velen, — vooral in Nederland, waar heiliging in

dezen zin weinig wordt begrepen en beleden, — velen ook in het Leger bereiken dezen toestand van volle verlossing niet. Maar er zijn gelukkig ook velen, die dezen zegen bezitten, en hun geest, ziel en lichaam, tot een levende, Gode welbehagelijke offerande hebben gesteld: inderdaad, zooals Paulus zegt: Redelijke Godsdienst.

Aan de prediking dezer leer wordt in de samenkomsten bijzondere kracht bijgezet door het geven van getuigenissen. In de meeste gevallen wordt aan twee of meer personen de gelegenheid gegeven, te zeggen wat God voor en in hen heeft gedaan, en een beslist bekeerings- of heiligingsgetuigenis in den mond van iemand, wiens daden zijne woorden bevestigen, is van niet geringe kracht en invloed. Hoewel deze getuigenissen wat woordenkeus en stijl betreft menigmaal onbeholpen zijn en onder den invloed van gebroken-Nederlandsch-sprekende Engelsche officieren in het begin een aantal leelijke Anglicismen zijn ingevoerd, die in de getuigenissen der leden (soldaten) telkens weer gehoord worden — toch is het ongekunsteld woord uit het hart van een eenvoudige man of vrouw meermalen geweest als een tweesnijdend zwaard, trefend tot in het diepst van de ziel der hoorders.

Aan het eind van de samenkomst volgt een na-bidstond, de z.g.n. uitnoodiging, waarin niet slechts aan de aanwezigen de gelegenheid wordt gegeven, voor redding of heiliging „uit te komen”, maar waarbij er tevens op aangedrongen wordt, dat ze op het oogeblik en de plaats zelve de keus zullen doen, waarvan zooveel overwegingen en omstandigheden trachten terug te houden. Het is geen ongewoon verschijnsel bij deze gelegenheid heilssoldaten zich te zien begeven te midden van het publiek, om door een woord van hulp en aanmoediging dezen of genen te bewegen tot het nemen van den beslissenden stap. Dit „visschen” heeft heel wat critiek uitgelokt. Het werd ongepast, in sommige

gevallen zelfs immoreel gevonden, zulk een „ongoorloofde ¶pressie uit te oefenen op menschen, die door allerlei opwindende middelen eerst onder suggestie waren gebracht”.

De uitkomst heeft het Leger echter in het gelijk gesteld. Tal van menschen, op wie een groot aantal invloeden werken om hen terug te houden van een leven met God, hebben een helpende hand, een liefderijk woord, een vriendelijk dringende vermaning noodig, om hun vrees voor menschen, hun eigen wankelmoedigheid en kleingeloovigheid te overwinnen en vooral ook om de hand te durven uitstrekken naar een nog nooit ervaren hulp, waar de strijd tegen de zonde tot nu toe altijd hopeloos was, en alle goede voornemens met dezelfde snelheid gebroken als gevormd werden.

III

Het aantal bekeerlingen van het Leger, die vroeger of later terug gingen naar het een of ander kerkgenootschap, is aanzienlijk, en voor vrijwel alle kerkgenootschappen is het Leger hierdoor een niet geringe hulp geweest. Toch is het Leger des Heils volstrekt niet geworden, wat velen hadden gehoopt of verwacht, n.l. een soort van brug, waarover afgedwaalde schapen weer tot de kudde teruggebracht zouden worden, de reddingsboot, zooals iemand mij eens zeide, die de drenkelingen zou opvisschen en terugbrengen aan boord van het veilige schip der kerk.

Inderdaad was dit wel de gedachte, die tot grondslag lag aan den evangelisatie-arbeid, door WILLIAM BOOTH begonnen. Doch maar al te ras openbaarden zich onoverkomelijke bezwaren van tweeërlei aard.

In de eerste plaats bestond het publiek, dat door zijne prediking bereikt werd, uit menschen, die totaal vervreemd waren van iederen kerkelijken vorm. Velen behoorden tot geenerlei kerkgenootschap, of zoo dit

al in naam het geval was, hadden ze jaren lang geen kerkgebouw betreden. Deze mannen en vrouwen, die door de eenvoudige prediking tot overtuiging van zonde en tot bekeering kwamen, gevoelden zich niet thuis in de kerk, en de gewone kerkdienst bezat voor hen volstrekt geen aantrekkelijkheid, mede ook om die reden, dat voor hen, die letterlijk uit de heffe des volks voortkwamen, de kanseltaal een onbegrijpelijke was.

Nog een andere belangrijke oorzaak leidde er toe, dat deze bekeerlingen zich nauw aaneensloten en zich schaarden om den man, die in Gods hand het middel was geweest om voor hen de deur tot een nieuw leven te openen. En dit was namelijk de koelheid en vaak afkeer, waarmede zij ontvangen werden door de leden van bestaande genootschappen, wanneer zij na hun bekeering wel innerlijk veranderd, maar toch nog in uiterlijk schamele en weerzinwekkende plunje zich mengden onder de goed-gekleede, welopgevoede kerkgaande menigte, bij wie kerkgang — als zoovele andere dingen — behoorde tot den goeden toon. Was het wonder, dat deze menschen, die, van hun kant, een aanstoot en ergernis waren voor de fatsoenlijke kerk-gangers, zelve spoedig gevoelden, dat hun tegenwoordigheid minder gewenscht was? Als vanzelf gevoelden zij zich te midden van hun eigen kring veel beter op hun plaats, — zij het dan ook in hunne onoogelijke, weinig aantrekkelijke evangelisatielokalen, — dan in het statige kerkgebouw, waar alles hun vreemd was en zoowel de dienst als de prediking boven hun bevattning gingen.

Leidden deze omstandigheden er reeds toe om de eerste bekeerlingen van de „Christelijke Zending” nauwer aan elkander en aan hun „Geestelijken Vader” te binden, weldra bleek het, dat juist hierin een groote zegen verborgen was. Al ras werden de jong bekeerden door hun leider gebruikt tot het verrichten van allerlei werkzaamheden in verband met de Evangelisatie en aldus

werd ongedacht de grondslag gelegd van het systeem, dat zich thans in het Leger des Heils nog steeds ontwikkelt, namelijk dat van Plaatselijke Officieren, — mannen en vrouwen, die hun vrijen tijd en bekwaamheden belangeloos wijden aan het Leger des Heils, terwijl ze niet enkel in hun eigen onderhoud voorzien, maar tevens naar hun vermogen bijdragen tot de financiële behoeften van den Leger-des-Heils-arbeid.

Maar niet slechts dit was de uitkomst van de nauwe aansluiting der eerste bekeerlingen. Het aandeel, dat velen weldra namen in den arbeid, en de uitnodigingen, die van verschillende zijden tot den leider kwamen tot het vestigen van Zendingsposten in andere buurten en later steden, deden hem uit deze bekeerlingen de meest geschikte kiezen, om op hunne beurt als leiders van die nieuwe posten op te treden. Aldus ontwikkelde zich langzamerhand en inderdaad geheel ongezocht het thans nog gebruikelijke systeem, volgens hetwelk de bekeerlingen in de organisatie worden opgenomen, en als ze daartoe door hun gedrag in aanmerking komen, tot Soldaten (leden) worden gemaakt en eventueel tot Plaatselijke Officieren of Officieren, om zich geheel aan den arbeid van het Leger des Heils te wijden.

De regel, die hierbij gevolgd wordt, is, dat in iedere afdeling, of in ieder korps, iemand belast is met het opnemen van naam en adres dergenen die uitkomen. Deze zorgt tevens binnen een week den bekeerling te bezoeken, en binnen veertien dagen na het eerste bezoek nog eens voor de tweede maal. Beide malen wordt schriftelijk verslag uitgebracht, in den vorm van een ingevuld formulier, over den bezochte, die inmid-dels op de „bekeerlingen-rol” geplaatst wordt en, zoo hij de samenkomsten blijft bijwonen en voldoende blijk geeft van een werkelijke verandering van hart, van Recruit kan worden bevorderd tot Soldaat van het Leger des Heils.

Voor en alleer iemand Heilssoldaat kan worden, moet hij (of zij) eerst minstens een maand lang recruit zijn geweest, en moet verder zijn instemming met de belangrijkste leerstellingen, beginselen en reglementen van het Leger doen blijken uit de onderteekening der volgende Krijgsartikelen, die hier onverkort zijn afgedrukt.

K R I J G S A R T I K E L E N

TER ONDERTEEKENING DOOR ALLEN,

DIE ALS SOLDAAT WENSCHEN INGESCHREVEN TE WORDEN.

Aangezien ik met mijn gansche hart het heil, mij door Gods teedere genade aangeboden, aangenomen heb, verklaar ik hiermede in het openbaar, God mijn Vader en Koning, Jezus Christus mijn Heiland en de Heilige Geest mijn Gids, Trooster en Kracht te zijn, en dat ik dezen heerlijken God met Zijn hulp door tijd en eeuwigheid liefhebben, dienen, vereeren en gehoorzamen zal.

Geloovende, dat het Leger des Heils door God verwekt is en door Hem onderhouden en bestuurd wordt, verklaar ik hiermede, dat het mijn vast besluit is, om met Gods hulp tot aan mijn dood toe een trouw Soldaat te zijn van het Leger.

Ik ben volkomen overtuigd van de waarheid der leerstellingen van het Leger.

Ik geloof, dat berouw voor God, geloof in onzen Heer Jezus Christus, en bekeering door den Heiligen Geest noodig zijn tot zaligheid, en dat alle menschen zalig kunnen worden.

Ik geloof, dat wij uit genade zalig worden, door het geloof in onzen Heer Jezus Christus en dat hij, die gered is, de getuigenis daarvan in zichzelf heeft. Ik bezit die getuigenis. Dank God!

Ik geloof, dat de Heilige Schrift, de Bijbel, door

God zelf is ingegeven en dat hij ons leert niet alleen, dat om in Gods gunst en welbehagen te blijven, wij voort moeten gaan met volharden in het geloof en gehoorzaamheid aan Christus, maar tevens dat het mogelijk is, dat zelfs diegenen, die waarlijk bekeerd zijn geweest, wederom afvallen en daardoor voor eeuwig verloren gaan.

Ik geloof, dat Gods gansche volk het voorrecht heeft „geheel en al geheiligd” te kunnen worden, en „dat hun geheele geest en ziel en lichaam onberispelijk bewaard” kunnen worden „tot op de komst van onzen Heer Jezus Christus”. In verband hiermede geloof ik, dat na de bekeering nog neigingen tot zonde, sporen van bitterheid, in het harte der geloovigen overblijven, die, tenzij ze door de Goddelijke genade worden onderdrukt, zondige daden voortbrengen; maar deze kwade neigingen kunnen geheel en al weggenomen worden door den Geest Gods, en het hart, aldus door God volkomen gereinigd van al wat tegen Zijn wil is, geheel geheiligd, zal dan niets dan de vruchten des Geestes voortbrengen. En ik geloof, dat personen aldus geheel geheiligd door de kracht Gods voor Hem onbevlekt en onberispelijk bewaard kunnen worden.

Ik geloof in de onsterfelijkheid der ziel: de opstanding des vleesches; het algemeen oordeel aan het einde der wereld; de eeuwige gelukzaligheid der rechtvaardigen en de eeuwige straf der goddeloozen.

Daarom doe ik hier, nu en voor eeuwig afstand van de wereld en al haar zondige vermaken, gezelschappen, schatten en voorwerpen, en verklaar mijn vast besluit genomen te hebben, om vrijmoediglijk mijzelf een waar Soldaat van Jezus Christus te betoonen in iedere plaats

en te midden van elke omgeving, wat ik ook daardoor moet lijden, doen of verliezen.

Ik verklaar hier en nu, dat ik afstand doe van het gebruik van alle bedwelmende dranken, en evenzoo van het gebruik van opium, laudanum en morphine en alle andere bedwelmende kruiden, tenzij deze mij in ziekte door een geneesheer zullen worden voorgeschreven.

Ik verklaar hier en nu, dat ik alle lage en gemeene uitdrukkingen zal nalaten, alsook het ijdel gebruiken van Gods naam, alle onreinheid en het deelnemen aan eenig onrein gesprek of het lezen van eenig zedeloos boek of courant, waar, wanneer en in welk gezelschap ik mij ook moge bevinden.

Ik verklaar hier, dat ik mijzelf geenerlei valsheid, bedrog, valsche voorstelling of oneerlijkheid zal vergunnen, en dat ik geenerlei bedriegelijke daad verrichten zal, noch in mijn zaken, noch in mijn huis, noch in eenige betrekking, waarin ik tot mijn medemenschen zal staan; maar dat ik naar waarheid, eerlijk, oprecht en vriendelijk handelen zal met degenen, die onder mij staan of onder wie ik sta.

Ik verklaar hier, dat ik nooit eenige vrouw, eenig kind of ander persoon, wiens leven, geluk of welzijn in mijn macht staat, op eene heerszuchtige wreede of lafhartige wijze zal behandelen; maar dat ik dezulken voor zoover mij dat mogelijk is, voor alle kwaad en gevaar beschermen en met al mijn kracht hun tijdelijk en eeuwig welzijn bevorderen zal.

Ik verklaar hiermede, dat ik al den tijd, al de kracht, al het geld en al den invloed, waarover ik op rechtmatige wijze beschikken kan, zal gebruiken om dezen krijg voort te zetten, en dat ik zal trachten mijn familie, vrienden, geburen en allen, op wie ik eenigen invloed heb, op denzelfden weg te leiden, geloovende, dat het zekere en eenige geneesmiddel tegen alle kwaad in

deze wereld is: de menschen daartoe te brengen, zichzelf aan de leiding van den Heer Jezus Christus te onderwerpen.]

Ik verklaar hiermede, dat ik de wettige bevelen mijner Officieren altijd gehoorzamen zal en dat ik, voor zooveel in mijn macht is, alle bevelen en reglementen van het Leger des Heils zal uitvoeren; en verder dat ik een voorbeeld van getrouwheid aan zijn beginselen zal zijn, dat ik mijn best zal doen, om het te doen vooruitgaan en nooit toelaten zal, waar ik dat kan voorkomen, dat zijn belangen geschaad of zijn voortgang verhinderd wordt.

En ik roep allen hier tot getuigen, dat ik dezen stap doe en deze Krijgsartikelen teeken uit eigen beweging, met mijn eigen vrijen wil, gevoelende, dat de liefde van Christus, Die stierf om mij te redden, deze toewijding van mijn leven aan Zijn dienst vordert tot redding van de geheel wereld; en daarom wensch ik opgenomen te worden als Soldaat in het Leger des Heils.

Handteekening . . . . .

Korps No. . . . . te . . . . , den . . . . 19..

Op de onderteekening dezer Krijgsartikelen volgt de publieke inzegening, waarna iemand heilssoldaat is. Voor zoover vrije tijd zulks toelaat, stellen de meeste soldaten zich beschikbaar tot het doen van vrijwilligen arbeid in dienst van het korps, b.v. „Strijdkreten” verkoopen, helpen in de kindersamenkomsten, terwijl er tevens van hen wordt verwacht, dat ze des Zondags en ook enkele malen op werkdagen in de samenkomst zullen zijn, om den goeden gang der meeting zooveel in hun vermogen ligt te helpen bevorderen.

De beste Heilssoldaten worden, indien ze over een voldoende mate van vrijen tijd beschikken en genoegzame geschiktheid bezitten, tot Plaatselijke Officieren

aangesteld, welke aanstelling uitgaat van het Hoofdkwartier. Plaatselijke Officieren — uitgezonderd de drie voornaamste: Secretaris, Penningmeester, Sergeant-Majoor, hebben gewoonlijk den rang van Sergeant. De voornaamste zijn, behalve de reeds genoemde, de Sergeant-Majoor van het werk onder de kinderen en jongelieden, de kapelmeester en de zondaarsbank-Sergeant, over wiens werk reeds een enkel woord werd gezegd. Deze vormen, met de Bevelvoerende Officieren, samen een soort van raad van toezicht over de belangen van het korps, bespreken plannen en beramen middelen ter uitvoering daarvan. Bovendien doen ze voorstellen omtrent de toelating van personen tot of het royeeren van Soldaten uit de rangen van het Leger, welk laatste helaas wel eens moet geschieden.

Behalve dat de Heilssoldaten gehouden zijn de Krijgsartikelen na te leven, wordt nog uitdrukkelijk gevegd, o.a. dat ze geen schulden maken, dat ze zich onthouden van politieke bemoeiingen en dat ze zich niet inlaten met kerkelijke en godsdienstige twistpunten.

Worden de door het Leger des Heils aangenomen regels niet nageleefd, of toont iemand door zijn levenswandel afvallig te zijn geworden van God en Zijn dienst, dan volgt, na herhaalde terechtwijzing en vermaning, verwijdering uit de gelederen. Het Leger houdt het voor verre verkieselijk een kleine uitgelezen schare te hebben, boven het hebben van een groot aantal minderwaardige volgelingen. Dit is het karakteristieke van het Leger, dat juist hierin toont niet te zijn een vereeniging van geloovigen, die door overeenstemming in leer of vorm van godsvereering verbonden zijn, m.a.w. geen secte of kerk in den engeren zin des woords.

De in één stad of stadsgedeelte wonende Heilssoldaten met hunne Plaatselijke Officieren vormen een korps, dat gewoonlijk door een Kapitein, bijgestaan door een Luitenant, wordt bestuurd. Elk korps heeft zijn eigen zaal voor bijeenkomsten, waaraan in den

regel verbonden zijn de woonvertrekken van de Officieren, het „Kwartier”. De samenkomsten worden meestal iederen avond gehouden van 8 tot 10 uur, en 's Zondags om 7 uur en 10 uur v.m., 3 uur en 8 uur n.m. Een der week-avonden en Zondags-voormiddags is het onderwerp: Heiliging. De Zondagmiddag is meestal aan zang gewijd; Dinsdagsavonds is de samenkomst uitsluitend voor Heilssoldaten toegankelijk en de Vrijdagavond wordt aan de jongeren gewijd. Alle andere zijn openbare samenkomsten, waarvan het onderwerp is verlossing. Het aantal dezer samenkomsten schijnt ongeëvenredigd groot, maar als men bedenkt, dat er nooit, over de geheele wereld, een enkele samenkomst van het Leger des Heils gehouden wordt of er zijn personen tegenwoordig, die anders in de kroeg of op andere verkeerde plaatsen zouden zijn, dan wordt hierdoor het groote aantal samenkomsten meer dan gewettigd.

Behalve in het leiden dezer bijeenkomsten en de daartoe noodzakelijke voorbereiding bestaat het werk der Officieren voornamelijk in het doen van huisbezoek en al de talrijke bemoeiingen voor het welzijn van anderen, die steeds het gevolg zijn van bekendheid met hunne nooden en het verlangen om die te lenigen.

Eerst in 1890, dus drie jaar na de komst van het Leger in ons land, bleek ook ten onzent de noodzakelijkheid om de Korps-officieren te ontheffen van dit deel van hun taak, althans die eenigszins te helpen verlichten door het instellen van een afzonderlijke afdeeling voor maatschappelijk werk. Desniettegenstaande zijn ook de korps-Officieren of „Veld-Officieren”, zooals ze in Leger-kringen heeten, nog volop in de gelegenheid heel veel „maatschappelijk werk” te doen, naar aanleiding van hun voortdurend onder-de-menschen-zijn.

De korpsen zijn alle verantwoordelijk voor hun eigen geldmiddelen. Uit vrijwillige contributies der Soldaten

en uit het in de samenkomsten gecollecteerde moet zaalhuur, verlichting, verwarming, belasting e.d.g. betaald worden. Na aftrek van deze onkosten mag uit de rest een som worden besteed voor salaris der Officieren. Dat de Heils-Officieren gebrek lijden is niet waar. „Water en brood is U gewis” is tot nu toe altijd bewaarheid geworden. Dikwijls is het ook niet veel meer dan dit, maar er zijn voldoende maatregelen getroffen, om noodlijdende korpsen te helpen en Officieren voor gebrek te vrijwaren.

Een aantal korpsen wordt vereenigd tot eene Divisie, aan het hoofd waarvan een divisie-officier staat. Deze houdt toezicht over den gang van zaken, controleert eens per drie maanden den toestand en de boekhouding zijner korpsen, ontvangt de gelden (huur en dergelijke) welke de korpsen moeten betalen, en brengt geregeld verslag uit van den toestand van elk der korpsen in zijne divisie aan het Hoofdkwartier. Er zijn thans in ons land vijf divisies, waarvan de centra gevestigd zijn te Amsterdam, Haarlem, Rotterdam, Zwolle en Groningen. Ze omvatten respectievelijk 10, 17, 23, 12 en 15 korpsen.

In grootere landen worden drie of vier divisies tot provincies vereenigd, onder het bevel van een provinciaal-Officier, en een aantal provincies vormen een territorie, onder bevel van een Kommandant. Ons land heeft geen provincies in dezen zin. De vijf divisies vormen het Nederlandsche territorie, thans onder bevel van Kommandant WILLIAM RIDSDEL.

Het is eigenaardig, dat de Kommandant nog Evangelist van de „Christian Mission” was, voor en aleeer het Leger des Heils in zijn huidigen vorm bestond. Kommandant RIDSDEL is op één na de oudste Officier van het Leger des Heils en heeft zeer veel te doen gehad met de organisatie van den arbeid, zoowel als met het begin van zijn werk in verschillende deelen van Groot Britannië. Als Kommandant heeft hij de leiding

van het Leger des Heils in Zweden, Zuid-Afrika, Schotland en Noorwegen gehad, alvorens tot de positie van Hoofdleider van den arbeid bij ons te lande door Generaal BOOTH te zijn benoemd.

Hem staat een tweede Officier ter zijde, die met den Kommandant verantwoordelijk is voor alle zaken en den titel draagt van Chef-Secretaris. De tegenwoordige Chef-Secretaris is Luitenant-Kolonel W. PALSTRA, die Officier van het Leger werd in Engeland, vóór zijn werk alhier begonnen was, kort na den aanvang ervan naar Nederland werd overgeplaatst en van hier uit achtereenvolgens naar België en Zuid-Afrika (Transvaal) is gegaan, als Provinciaal-Officier de leiding aldaar had en nu onlangs tot Chef-Secretaris van Nederland is benoemd geworden.

Van het Hoofdkwartier uit worden alle zaken, de divisies, het maatschappelijk werk, de kweekschool, etc. beheerd en wordt tevens contact gehouden met het Internationaal Hoofdkwartier, 101, Queen Victoria Street, Londen, waardoor het geheele Leger één organisatie blijft.

Van de verschillende departementen voor centraal bestuur en leiding, die gezamenlijk het Hoofdkwartier vormen, zijn de volgende de voornaamste: het departement voor Veldzaken (korpsen en Divisies), dat voor het overzicht over het Jongelieden-werk, het financieel departement, dat van de redactie en uitgave der boeken, tijdschriften en couranten; het handels-departement, dat behalve uniformen ook boeken, muziekinstrumenten e.d. verschaft; het departement voor het beheer der Leger-des-Heils-gebouwen en eigendommen, het maatschappelijk departement, dat voor maatschappelijk werk onder vrouwen, het z.g. Kandidaten-departement en dat voortgezette opleiding, letterkunde en muziek.

Aan het hoofd van iedere afdeeling staat een Officier, mannelijk of vrouwelijk, — daar maakt het Leger des Heils geen verschil in, — die direct aan den Chef-

Secretaris verantwoordelijk is. Met een aantal bekwame Officieren als zoovele rechterhanden, is het zodoende den Chef-Secretaris en den Kommandant mogelijk te allen tijde het geheel te overzien en in te grijpen waar zulks noodig is, zonder dat aan de noodige mate van verantwoordelijkheid der afzonderlijke korpsen en inrichtingen wordt tekort gedaan.

IV

Het behoeft geen betoog, dat de groote drijfkracht der machine, die aldus zoo volkomen in elkaar zit gepast, niet is de pas-klaarheid, de werkbaarheid der organisatie, maar de inderdaad voorbeeldige toewijding der Officieren, die uit liefde voor hun Heer en tot redding van het verlorene zich met volkomen zelf-overgave inpassen in dit groote geheel, de discipline van het Leger blijmoedig aanvaarden en haar op hun beurt met liefde en nauwgezetheid vorderen van anderen: alles voor het groote doel, de wereld voor Christus te winnen.

Waar het Leger de Officieren vandaan krijgt? Uit de keukens, van den bok, uit de signaalhuisjes, van achter den ploeg, uit de fabriek en uit de school, van de kantoorstreek, van achter de schrijftafel en de tekenlessenaar, en soms uit de meest onwaarschijnlijke plaatsen. Voordat ik beschrijf, hoe zij Officier worden moge eerst worden opgemerkt, dat niemand Officier van het Leger des Heils kan worden, tenzij hij of zij: 1°. Heilssoldaat is of wordt, en dus instemt met de leer en beginselen van het Leger, en 2°. door een korteren of langeren proeftijd bewijzen geeft van die beginselvastheid en Christelijke toegewijde liefde, die het Leger des Heils in zijne Officieren eischt.

Deze opmerkingen zijn wellicht niet overbodig, hoe van zelf sprekend ze ook moge klinken, als men nagaat dat uit allerlei, ook niet-„Christelijke” kringen, dikwijls

aanvraag wordt gedaan om als Officier in het Leger te worden opgenomen. Zelfopofferende liefde voor en drang tot arbeid van socialen aard geeft aanleiding tot dergelijke aanbiedingen, die steeds in den zelfden geest worden beantwoord: „Leer eerst het Leger kennen, word een tijdlang Heilssoldaat, en wilt gij U dan nog aanbieden, herhaal dan Uwe aanvraag!”

Helaas, velen kunnen niet door die eerste kennis-making heen worstelen; de groote trom, de uniform, de onbeholpen, onwelsprekende getuigenissen, de wanordelijkheid van enkele halfdronken bezoekers der samenkomsten, het is te veel voor de teere zenuwen, den verfijsden smaak of de ingeroeste denkbeelden omtrent godsdienstige vormen. En waar die vormen aangepast zijn, niet aan gewoonten, die een zekere wijding geven aan een godsdienstig samenzijn, maar aan den aard van het publiek en aan de bedoeling der samenkomsten, daar is het Leger vaak verweten: gemis aan gevoel voor het verhevene, platheid en trivialiteit. Niet allen hebben klaarheid van perceptie en nuchterheid van oordeel genoeg, om door het onaantrekkelijke uiterlijke heen te zien naar het hoog ideale, dat altijd is waar eenvoud, reinheid en moed samengaan.

Iedere mannelijke of vrouwelijke Heilssoldaat mag, indien hij of zij roeping meent te hebben om zich geheel aan den arbeid van het Leger des Heils te wijden, aanvraag doen om Officier te worden. Een hiertoe aan het Hoofdkwartier gezonden schrijven wordt indien gunstige inlichtingen omtrent den betrokkene worden verkregen, beantwoord met de voorloopige aanname van hem of haar, die zich aanbodt als kandidaat. Reeds direct begint voor ieder kandidaat een cursus van opleiding in het korps, waartoe hij of zij behoort. Tevens worden hem of haar de kandidaatsstukken toegezonden, waarvan de voornaamste zijn een door een geneeskundige in te vullen formulier, dat een overzicht geeft van de resultaten van een nauwkeurig

medisch onderzoek, en een formulier met een aantal vragen, betrekking hebbende op allerlei omstandigheden van persoonlijke aard en op de verhouding van den aanstaanden Officier tot het Leger en zijne familie-omstandigheden en maatschappelijke positie. Nadat deze stukken, met nog andere inmiddels aan de korps- en Divisie-Officiëren uitgezondene, aan het Hoofdkwartier terug ontvangen zijn, wordt beslist, of de kandidaat niet of wel in aanmerking komt om tot Heils-Officier te worden opgeleid. In het laatste geval wordt de kandidaat opgeroepen om naar de kweekschool te komen, die hij als Kadet ingaat, en bij welslagen, als Kadet-Luitenant verlaat.

De opleiding in de Kweekschool is theoretisch en practisch, vooral het laatste. Het Leger leert zijn Kadetten dat, wat ze moeten kennen en weten — meer niet, en dat is reeds een taak, omvangrijk genoeg. Alle kennis, die niet in het werk van den aanstaanden Heils-Officier haar directe toepassing vindt, is derhalve overbodige luxe. Maar er wordt de meest denkbare zorg aan besteed, dat de opleiding der Kadetten zal maken mannen en vrouwen, die voor hun taak berekend zijn, n.l. in staat met eenvoud, klaarheid en overtuiging het evangelie te prediken op een wijze, aangepast aan de eigenaardigheden van de klasse, waartoe het meerendeel der bezoekers hoort.

Bovenal echter is de Kweekschool-tijd een periode van innerlijke vorming van gemoed en karakter; een periode, waarin de Kadet tevens in de gelegenheid is zijne mate van toewijding en geloof te toetsen aan de moeilijkheden, verbonden aan het leven zijner keuze.

De verschillende kweekscholen, die het Leger heeft in de landen waar het werkt, zijn alle ingericht naar het voorbeeld van de groote Internationale Kweekschool te Londen. Deze inrichting, gevestigd in de bekende „Congress Hall” en bijgebouwen, in Clapton, een der

Noordelijke wijken van Londen, is een der merkwaardigste instellingen, die het Leger bezit. Behalve het twee-en-twintigtal kweekschool-korpsen, waar de Kadetten des Zondags en twee- of driemaal in de week hun praktische opleiding ontvangen, zijn er aan deze kweekschool zelf ruim veertig Officieren verbonden als leerkrachten of voor het administratief werk, dat natuurlijk veel omvattend is, waar niet minder dan tusschen de vier- en vijfhonderd Kadetten in één groot internaat verenigd zijn.

Er zijn twee afdelingen, één voor mannen en één voor vrouwen. Beide zijn gescheiden; mannelijke en vrouwelijke kadetten zien elkaar slechts bij de gemeenschappelijke lezingen, die driemaal per week worden gehouden. Aan het hoofd van iedere afdeling staat een Officier van hoogen rang, terwijl een Kommandant, thans Kommandant REES, aan het hoofd der geheele inrichting staat.

Eene beschrijving dezer merkwaardige instelling, belangwekkend van de model-stoomkeuken af tot de inrichting der kadetten-slaapkamers toe, belangwekkend bovenal om haar hoogen trap van volmaaktheid als inrichting van opleiding en onderwijs, is hier nauwelijks op haar plaats. Toch kan ik — zelf een oud-pupil der International Training Homes te Clapton — niet nalaten, hier als deskundige op onderwijs-gebied mijn onverholen bewondering uit te spreken voor wat daar in nog geen jaar met een zoo heteroogen mogelijk materiaal wordt tot stand gebracht.

Hoewel zelf gewend te doceeren aan eene inrichting, wier paedagogische en methodische resultaten haar in korte jaren een welverdienden roem bezorgden (het Christelijk Gymnasium te Utrecht) moet ik toch verklaren, dat wat ik in Clapton heb zien bereiken, door uitgezochte bekwaamheid en ongeloofelijke toewijding van de zijde der Officieren, en door de geloovige, volhardende inspanning van de zijde der Kadetten, ver

overtreft wat hier ook zelfs aan de beste onderwijsinrichting mogelijk zou zijn.

Maar bovenal hoog staat de Kweekschool als een soort smeltoven voor karakterloutering. De heiligingsmeetings daar gehouden, de „spiritual days”, staan geestelijk zóó hoog, dat meer dan ooit, na den kweek-schooltijd, de jonge Officier besloten is alles te lijden, alles te verduren, alles te doen voor de redding van het verlorene, alles „voor God en zielen”.

Behalve de Kweekschool bestaat er een systeem van voortgezette opleiding van Veld-Officieren, en bovendien, in Londen, een „hoogere Krijgsschool”, waar Staf-Officieren voor korteren of langeren tijd den een of anderen bijzonderen cursus bijwonen.

Niemand kan tegenwoordig Officier in het Leger des Heils worden zonder de kweekschool te doorloopen. De waan, dat iemand alleen door kennis of wetenschappelijke ontwikkeling van eenig nut of eenige beteekenis zou zijn in de rangen van het Leger, is volkomen ijdel. Het werk is van zoo bijzonderen aard, en er zijn zooveel Officieren van eminente begaafdheid, gepaard aan de toewijding, die hun bekwaamheid tot volkomen ontwikkeling heeft gebracht, dat wie voor het eerst deze menschen leert kennen, de meest onverholen bewondering voor hen gaat koesteren. Te meer, waar ze bovendien als loon in betrekkelijke armoede moeten leven en niet geringen smaad hebben te verduren, doordat ze tot het verachte Leger des Heils behooren. Want zelfs de meeste hunner vrienden, die hen gaarne ontvangen en hen edelmoedig helpen, zouden het veelal verre van zich werpen, het denkbeeld om Heilssoldaat te zijn, en in bijna alle klassen onzer maatschappij worden de heilssoldaten steeds beschouwd — en behandeld — als zowat terechtgebrachte toevlucht-mannen en gevallen vrouwen, waarvoor velen hen, ook in ons land nog, inderdaad schijnen te houden. Dit is zelfs zoozeer het geval, dat b.v. mijn echtgenoot dikwijls

in tram of trein, reizende met ons jongste kindje, beledigingen verdragen heeft, zooals een alleenreizende vrouw waarschijnlijk zelden ondervindt.

Voor de straatjeugd is de heilssoldaat eenvoudig een vogelvrij-verklaarde; voor het opgeschoten jongens- en meisjespubliek, waarvan er bijna altijd een aantal in de meetings zijn, zijn de legerzalen een soort van ontspanningsoord, de Officiëren het mikpunt hunner grove en onbetamelijke scherts; en stellig zou niemand dan alleen een heilssoldaat geduld genoeg met hun gedrag en geloof voor hun eindelijke bekeering hebben, om ze zoo lang toe te laten in de samenkomsten, die hierdoor, helaas, meermalen ernstig geschaad worden.

Hoewel in veel details van gedrag en werk overgelaten aan eigen oordeel, toch zijn door de orders en reglementen, zoowel voor Veld-Officiëren als voor die van het maatschappelijk werk en Staf-Officiëren, hun plichten en bevoegdheden nauwkeurig omschreven, alsook hun verhouding tot elkaar, tot hun Soldaten, tot hun superieuren en tot het publiek. Enkele van de meest wetenswaardige dezer reglementen zijn de volgende:

Heils-Officiëren van iederen rang gaan naar de plaats en het werk waarvoor ze door hun meerderen worden uitgekozen.

Verwisseling van Veld-Officiëren geschiedt gemiddeld eenmaal per jaar; de maatschappelijke Officiëren blijven langer in hunne aanstellingen. Door veelvuldige verwisseling blijft de persoon frisscher en blijft het karakter van het werk meer vrij van de eigenaardige persoonlijkheden der Officiëren.

Naar het buitenland wordt men niet verplaatst, dan na zelf hierin nogmaals uitdrukkelijk te hebben bewilligd, of zich er voor te hebben aangeboden.

Huwen kan een Heils-Officier slechts met iemand, die eveneens Officier van het Leger des Heils is. Indien een Heils-Officier zou trouwen met iemand

die aan deze voorwaarde niet voldoet, zou hij ophouden Officier te zijn. Van de gehuwde Officiëren is de vrouw steeds in rang de gelijke van den man; haar uniform draagt dus dezelfde onderscheidings-teekenen.

Door het Hoofdkwartier wordt een salarisregeling vastgesteld; dienovereenkomstig worden salarissen door de Officiëren genoten, te betalen uit de fondsen van het korps of de inrichting waaraan ze verbonden zijn, en niet dan nadat alle andere onkosten zijn betaald. Er is een zeer geringe progressie bij stijging in rang, en een toelage voor onderhoud en opvoeding der kinderen.

Particulier bezit blijft natuurlijk onvervreemdbaar, en nooit oefent het Leger hierover eenige macht uit.

Geen Heils-Officier mag op eenigerlei wijze bijverdiensten maken. Behalve voor salaris zorgt het Leger des Heils ook voor de meubileering van de woningen der Officiëren, en verschaft al het benoodigde, zooals linnengoed, keukengereedschap, etc. Derhalve is de verhuizing van een Heils-Officier uiterst gemakkelijk. Het eene gemeubileerde huis wordt eenvoudig verlaten en het andere betrokken.

Iedere Heils-Officier heeft recht op minstens veertien dagen vacantie per jaar; deze kan desverkiezend worden doorgebracht in het rusthuis te Baarn, een lieve kleine villa in de Heemstralaan aldaar, waar plaats is voor 18 logé's tegelijk.

Een pensioenfonds voor bejaarden en invaliden is bezig gevormd te worden en kan reeds in een enkel geval hulp op bescheiden schaal verleen.

V

Meer bekend dan het voorgaande is het z.g. „Maatschappelijk Werk”. De veronderstelling is uitgesproken

— en gedrukt — dat het maatschappelijk werk een soort van nooduitgang is; dat het Leger des Heils, niet in staat om steeds en uitsluitend over verlossing te blijven preeken, op de gelukkige gedachte is gekomen om in allerlei socialen arbeid een middel tot bestendiging en uitbreiding van zijn werk te vinden.

Deze meening is niet alleen onjuist, doch de geschiedenis van het maatschappelijk werk bewijst het tegendeel: n.l. dat het zich in nagenoeg al zijn vormen aan het Leger heeft opgedrongen.

Reeds omstreeks 1880 was een vrouwelijke Heilsoldaat van een der Londensche korpsen begonnen jonge vrouwen in haar huis op te nemen, ten einde ze de noodige bescherming te verleenen tegen de vijandige bedoelingen der personen, uit wier handen ze gered waren, tot weldra het gezin dezer moeder in Israël zoo groot werd, dat zij zich tot Mevrouw BOOTH om hulp wendde, en het eerste reddingshuis van het Leger werd geopend.

En in ons eigen land ging 't evenzoo. In den strengen winter van 1890—1891 werd op een morgen in Amsterdam bekend, dat er dien nacht een man op straat was dood-gevroren. Nog dien zelfden dag werden de Leger-des-Heils-lokalen in de hoofdstad opengesteld en werd bekend gemaakt, dat dakloozen kosteloos den nacht in de verwarmde Legerzalen mochten doorbrengen. Hiermede was een aanvang gemaakt met het maatschappelijk werk in ons land, dat sedert zoozeer is toegenomen, en toch nog — bij gebrek aan geld en werkrachten — bij lange na niet in staat is hulp te verleenen in al die gevallen waar die dringend noodig is.

Niemand, die niet door persoonlijke ervaring de lagere volksklassen van nabij kent, heeft eenig denkbeeld van den omvang hunner ellende en van de hopeloosheid van den toestand der maatschappelijk ondergezonkenen. Een voortdurend werkende maatschappelijke zwaartekracht trekt met versnelde beweging

die elementen naar beneden, die door onbekwaamheid of wangedrag — helaas! ook door lichaamszwakte of ouderdom — hun plaats niet hebben kunnen behouden. „Survival of the fittest” is ook hier de wet, die, hoezeer onder den invloed van menschenlijke macht en berekening, met groote gestrengheid heerscht. En grooter en grooter wordt ieder jaar het aantal der afzonderlijke personen en gezinnen, die, zoodra ze eenmaal vasten grond onder de voeten verloren hebben, onherroepelijk lager en lager zinken en ondergaan.

Zij, die behooren en wellicht al lang behoord hebben tot de reddeloos verlorenen, die door hun familie niet meer erkend, door vreemden als gevaarlijk of vies geschuwd worden en, door de gemeenschap nauwelijks geduld, als een schadelijk en hinderlijk element worden beschouwd — zij zijn het, die in het bijzonder door het Leger des Heils geholpen worden. O, indien het Leger slechts beschikte over millioenen inplaats van zooals nu over betrekkelijk luttele bedragen, en indien 't daarbij zijn Officieren in aantal slechts verveelvoudigen kon! Want de hopeloosheid der meest wanhopige gevallen verandert in eene ontvankelijkheid voor nieuw leven, nieuwe energie, nieuwe hoop, onder den invloed van geloof en liefde. Wellicht heeft het evangelie van verzoening en verlossing in dit leven zich nooit sterker betoond een kracht Gods tot zaligheid dengene, die gelooft, dan in het nu tot duizenden en tienduizenden aangroeiend aantal dergenen, die door het maatschappelijk werk voor God en voor de maatschappij werden teruggewonnen. In vele gevallen beteekende het eene redding voor dit leven en voor de eeuwigheid uit de ergst denkbare combinatie van omgeving, opvoeding, erfelijkheid, karakter en jarenlange gewoonte. Nog eens stellen we voorop, dat de hoofdzaak, ook bij maatschappelijk werk, is de bekeering van de ziel tot God, en dat het groote geheim van het welslagen van dit werk niet in de organisatie er van gelegen is, maar in

de genade van God, in de verlossing door het bloed des Kruises en in de onnaspeurlijke werking van den Heiligen Geest aan de dikwijls verharde harten van hen, die ondanks alles toch mensch gebleven waren, en door de heilssoldaten werden behandeld met een liefde, die alle dingen bedekt en alle dingen hoopt.

De belangrijkste inrichtingen voor mannen zijn de toevlucht, het industrieel tehuis en de landkolonie. De eerste geeft gelegenheid aan daklooze mannen om gratis of tegen betaling van eenige centen nachtverblijf en voedsel te bekomen. Eenige zeer groote „shelters” zijn bv. die in Londen, in Wychstreet, Burnestreet, Blackfriars en Middlesexstreet. De eerste heeft slaappleaats voor 810 personen, de beide volgende zijn weinig kleiner, de laatste is verreweg de grootste. Geen enkelen nacht — winter of zomer — is er ooit één plaats onbezet! Dergelijke toevluchten zijn hier in Nederland in Amsterdam en Rotterdam.

De onmogelijkheid om de opgenomenen den volgende dag weer zonder voedsel en zonder werk de straat op te sturen, heeft reeds direct noodig gemaakt naast de toevlucht, of daaraan verbonden, een tehuis, waar de mannen langeren tijd konden verblijven en voedsel en kleeding etc. ontvangen in ruil van den arbeid, waartoe ze in staat zijn. Die arbeid is meestal „unskilled labour”, daar de meesten der opgenomenen of geen vak kennen, of lichamelijk niet in staat zijn iets te doen, waarbij een vaste hand of eenige spierkracht vereischt wordt. Vandaar dat de voornaamste bedrijven in het industrieel tehuis zijn: papiersorteering, met het daarbij behorende ophalen, persen, enz.; bosjes maken, het vervaardigen van de bekende bosjes kachelhout; het ophalen en sorteeren van alle mogelijke „rommel”; en dienstverrichting. Verder wordt er timmerwerk, schilderwerk e. d.g. verricht, naarmate er gelegenheid toe is. De gemaakte artikelen worden door de mannen zelf ten bate der inrichting verkocht.

De landkolonie (hier in ons land te Lunteren gelegen) is voor een nog iets langduriger verblijf bestemd en tegelijkertijd voor het zijn in een gezonde omgeving, ver weg van vroegere vrienden en verleiding. Behalve veeteelt en landbouw worden er een paar bedrijven uitgeoefend, zooals mandenmakerij. Bovendien wordt er ook het brood voor de industriele tehuizen in Nederland gebakken. In Engeland, waar de landkolonie aan den mond van de Theems gelegen is (te Hadleigh, nabij Southend) worden de voor veldarbeid ongeschikten beziggehouden in een steenfabriek, waarvoor de klei op het terrein der kolonie gevonden wordt.

Bij ons te lande is op de landkolonie ook gevestigd het tehuis voor ontslagen gevangenen. Deze inrichting beantwoordt echter daarom nog slechts weinig aan hare bestemming, omdat tot nog toe geen noemenswaard contact mogelijk was tusschen veroordeelden en het Leger des Heils. Gelukkig zijn nu op een paar plaatsen heilsofficieren gekozen tot bestuursleden van afdelingen der Vereeniging tot zedelijke verbetering van gevangenen, waardoor ze toegang kregen tot de cel.

In andere landen is de arbeid onder veroordeelden en ex-veroordeelden van groote beteekenis. Heils-Officieren bezoeken de gevangenen en vóór de tijd van ontslag komt is de band tusschen hen en de veroordeelden reeds gelegd. In sommige landen is de bemoeiing van het Leger des Heils met de misdadige of half misdadige klasse officieel opgenomen onder de middelen voor hunne opheffing en kunnen personen tot zoo of zooveel maanden „Leger des Heils” veroordeeld worden. In Australië en Canada is dit systeem, met de merkwaardigste resultaten bekroond, op vrij uitgebreide schaal toegepast. In het eerstgenoemde land is ook de opvoeding van verwaarloosde en misdadige kinderen van regeeringswege aan het Leger des Heils toevertrouwd, met dit gevolg, dat het percentage gunstige resultaten hooger is dan in eenig

ander land, voor zoover ik althans de statistische gegevens onder de oogen heb gehad.

Ook in ons land bestaat sinds kort een tehuis voor jongens te Maarsse. De opening dezer inrichting, noodzakelijk geworden sinds de nieuwe kinderwetten coëducatie boven een zekeren leeftijd verbieden, werd mogelijk gemaakt door de schenking van het buitengoed „Raadhoven” aldaar aan het Leger. Het kinderruis, waarvan dit jongenshuis gedeeltelijk een voortzetting zal zijn, eveneens een schenking, is gelegen te Naarden. Het is een fraaie, ruime villa, waar niet minder dan veertig kleintjes, van den leeftijd van een half jaar af, verzorgd worden. Het is een der fraaiste van de vele honderde inrichtingen, die het Leger heeft, waarschijnlijk een der mooiste en best-ingerichte kinderruisen der wereld.

Een derde inrichting — ge ziet waar de teere plek is in de harten der Leger-vrienden! — is een lief buiten bij Berg en Dal, ingericht als herstellingsoord voor uit ziekenhuisen ontslagen kinderen, die lucht en licht en liefderijke zorg behoeven, alvorens ze hersteld kunnen heeten, en wier ouders geheel onvermogen zijn iets bij te dragen tot de kosten van hunne verpleging. Deze inrichting „Bisschop-Stichting” genoemd, werd opgericht door de bekende schilderes mevrouw K. BISSCHOP—SWIFT, ter gedachtenis aan en in overeenstemming met de wenschen van haar overleden echtgenoot, den beroemden portretschilder C. BISSCHOP.

Oorspronkelijk is het kinderruis een tehuis voor de kleintjes der in de reddingshuisen opgenomen jonge moeders. Het eerste halfjaar houden zij ze bij zich in het reddingshuis, waar tot voor kort ook a.s. moeders werden opgenomen; maar na de opening van het „Moederhuis” te Rotterdam werden de aanstaande moeders uitsluitend daar opgenomen, in de reddingshuisen daarentegen diegenen, die in een atmosfeer van kalmen vrede en stille arbeidzaamheid den terug-

weg vinden naar een leven van herwonnen reinheid.

Het aantal meisjes, dat jaarlijks door de reddingshuizen gaat, is zeer groot: vele, vele duizenden per jaar! De vrijwillige bijdragen der „buitenmeisjes”, d. w.z. van hen, die zelf vroeger in een van deze tehuizen redding en hulp vonden, en de opbrengst van het werk der internen dekt een aanzienlijk deel van de onkosten van dit reddingswerk.

Nog een andere afdeeling van maatschappelijk werk, dat uitsluitend door vrouwelijke Officieren wordt verricht, is het achterbuurtswerk. Aan een achterbuurtspost is gewoonlijk een klein korps verbonden, met een zaaltje, gelegen in een „echte” achterbuurt. De Officieren leggen zich echter niet zoozeer op korpswerk toe. Hun werk bestaat in wijkverpleging in den ruimsten zin; hulp verleenen van welken aard ook, aan allen zonder onderscheid, die hulp behoeven. Geen beter middel om met de nooden van slop- en steegbewoners bekend te worden, dan te wonen, waar zij wonen, en te leven zooals zij leven, geheel een der hunnen te worden. En toch moet de achterbuurts-Officier niet tot hen afdalen, maar anderen tot een hooger niveau opheffen. Niet alleen moet ze zieken verplegen, eenzamen bezoeken, de vrouwen leeren zindelijk en ordelijk te zijn en de mannen matig en huiselijk te wezen, maar bovenal moet ze aan de menschen in de achterbuurt leeren: liefhebben en bidden, en gelooven in het hooge, goede Leven, en gelooven in de genade en liefde van Christus, die er de openbaring van is, „de Weg, de Waarheid en het Leven”.

Behalve de genoemde instellingen, heeft het Leger des Heils in ons land nog een drietal goedkoope hotels, waaraan bij de twee grootste verbonden is een goedkoop voedsel-depôt met toevlucht van een eenigszins betere klasse dan de gewone.

In andere landen zijn bovendien: vrouwen-toevluchten, scholen, hospitalen, zeemanshuizen, arbeidsbeurzen, en

nog steeds breidt zich het aantal en den omvang der maatschappelijke inrichtingen uit.

Vermelding verdient wel een klein, maar belangrijk hulpmiddel voor het maatschappelijk werk, n.l. het „Kruimpjes-busje”. Door plaatsing dezer busjes in tal van gezinnen wordt een aantal „kruimpjes” bijeengebracht, die tezamen een flinke brok vormen, waarop het maatschappelijk werk voor een niet onbelangrijk deel teert. Bekend is overigens de „nationale aanvraag” tot instandhouding van dit gedeelte van het werk, dat financieel juist wordt beheerd als de korpsen, nl. zóó, dat iedere inrichting er naar streeft zich zelf te onderhouden.

De wereldwijde vertakking van het Leger, het algemeen vertrouwen in den tact, de liefde en de belangeloosheid zijner Officiëren, daarbij de betrekkelijke gemakkelijkerheid, waarmede Heils-Officiëren kunnen komen op plaatsen, waar ieder ander met argwaan wordt behandeld, dat alles heeft als van zelf doen ontstaan een afzonderlijke afdeeling van het maatschappelijk werk, n.l. het opsporings-departement. Hoewel deze afdeeling in ons land nog geen zelfstandig bestaan leidt, gingen toch ook in Amsterdam in de laatste paar jaren reeds meer dan 70 gevallen door de handen, waarvan vele met zeer goede resultaten. Heel wat verloren zonen en dochteren werden opgespoord en gevonden, en van menigeen kan in meer dan één zin worden gezegd: „deze was verloren, doch is gevonden — hij was dood, maar is weder levend geworden”.

Met een enkel woord werd reeds genoemd de arbeidsbeurs, de tusschenkomst van het Leger des Heils tusschen werkgevers en arbeiders. Niettegenstaande velen voortdurend geholpen worden, heeft toch de steeds grooter wordende wanverhouding tusschen vraag en aanbod ook bij de uiterste krachts-inspanning van de zijde van het Leger des Heils om zooveel mogelijk

aan werk te helpen, de noodzakelijkheid doen ontstaan om een anderen uitweg te zoeken. Het Engelsche Hoofdkwartier is op het denkbeeld gekomen emigratie naar aan arbeidskrachten arme streken — in casu naar Canada — ter hand te nemen. Hiermede wordt tevens het oorspronkelijk plan van den Generaal verwezenlijkt, zooals dit ontwikkeld is in het beroemde werk: „In darkest England and the way out”, door onzen onvergetelijken Ds. C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA vertaald „in Englands donkerste wildernissen”, waarin de kolonie-overzee met stadkolonie en landkolonie samen één aaneensluitend geheel vormen.

De emigratie van het Leger des Heils vormt echter geen kolonie in den oorspronkelijk door den Generaal bedoelden zin. Wel heeft het Leger dergelijke nederzettingen, o. a. in de Vereenigde Staten te Fort Amity en in Mazoy-Valley in Rhodesië. In Canada worden de emigranten eenvoudig in betrekkingen geplaatst, terwijl ook gedurende de zeereis vanwege het Leger zorg voor hen wordt gedragen.

Door zeer velen, die kans meenden te zien in Canada beter vooruit te zullen komen, is gebruik gemaakt van de inschikkelijkheid van het Leger om hen, buiten bezwaar der Leger-fondsen, te doen deelen in de voorrechten van toezicht en bemiddeling ter verkrijging van werk in het onbekende land. Op deze wijze zijn in de laatste drie of vier jaar meer dan vijftig duizend menschen geholpen, waarvan ook vele honderden uit Nederland.

Weer een geheel andere afdeeling, maar daarom van niet minder beteekenis, is het levensverzekering-departement. Deze tak van arbeid is alsnog niet in Nederland vertegenwoordigd. De gelegenheid, die levensverzekering-arbeid geeft om met de menschen in aanraking te komen en hen te helpen juist dan, als ze veelal ook nog anderen dan financiëelen steun behoeven, en de mogelijkheid om ook minder bedeeden te doen deelen

in de voordeelen van deze wijze van sparen, heeft het Leger doen besluiten deze afdeeling uit te breiden en ook in andere landen in te voeren, hoewel ze, overgenomen van eene Methodistische Maatschappij, oorspronkelijk in het bijzonder bedoeld was als onderlinge verzekering voor de Heilssoldaten zelf.

De zendingsarbeid van het Leger gevestigd in honderden van posten zoowel onder de Roodhuiden van Alaska als onder de negerbevolking van Jamaica en de Maori's van Nieuw-Zeeland, onderscheidt zich door de volgende bijzonderheden :

De Heils-Officieren op de zendingsposten leven voor het meerendeel als de inlanders, kleeden zich als de inlanders, (met een enkel Leger-des-Heils-distinctief), wonen als de inlanders, kortom naderen hen in alles zooveel als mogelijk en met de Leger-des-Heils-begin-selen vereenigbaar is. De zendingsposten worden zooveel mogelijk als gewone korpsen ingericht, die evenals elders tot divisies en provincies vereenigd worden.

Als maatschappelijk werk is aan den zendingsarbeid meestal verbonden het geven van onderwijs en het verleen van medische hulp. Het Leger heeft een aantal doktoren en gediplomeerde verpleegsters als Officieren voor dit werk, dat niet alleen door de bevolking, maar ook door de betrokken regeeringen op hoogen prijs wordt gesteld, getuige o. a. het door den minister van koloniën over dit werk gesprokene bij de behandeling der Indische begrooting in de Tweede Kamer in het najaar van 1906 en ook later.

Mijn innige hoop is dat, ofschoon kort en onvolledig, het voorgaande moge bijdragen tot het beter verstaan van het Leger, welks beteekenis voor het welzijn in het bijzonder der lagere klassen, nauwelijks te overschatten is, en dat den welverdienden dank behoorde te oogsten van kerk en staat beide, daar het van beide een in confesso onuitvoerbaar deel hunner taak

overnam en tot dusver tot een goed einde bracht.

Wat het Leger eenmaal zijn zal? Na den dood van den beminden Generaal treedt zijn reeds benoemde opvolger direct in zijne functies, en zoo vervolgens. Het Leger zal voortgaan met die ontembare geestdrift en die offervaardige toewijding, die geboren wordt uit een diepgeworteld geloof, geloof aan de realiteit van zonde, gerechtigheid en een toekomend oordeel; geloof aan Gods liefde en haar hoogste openbaring: het leven en sterven van Jezus Christus; geloof ook in de menscheid, aan wie het Leger des Heils het welbehagen Gods blijft verkondigen met blijheid; geloof in dat, wat binnen in ons is: vreugde, vrede en gerechtigheid — het Koninkrijk Gods.

En het zal voortgaan, op allerlei wijzen, steeds doende wat zijn hand vindt om te doen, en opwassen tot een macht ten goede in deze wereld, ver boven de verwachtingen of droomen van deze zijne kinderjaren.

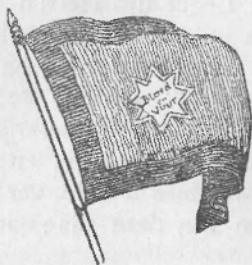
VI Eenige Inlichtingen

Voornaamste onderscheidingsteekenen.

Soldaat	Koperen S.S. op de kraag.		
Sergeant	Drie roode chevrons op de mouw, koperen SS		
Secretaris en Penningmeester	Blauwe koordjes om de kraag,	„	„
Sergeant-Majoor	Rood koordje om de kraag,		
	vier roode chevrons op de mouw	„	„
Kadet	Rood koord over't midden v.d. kraag,	„	„
Luitenant	Gele koordjes en geel zijden S.S. op de kraag		
Kapitein	Roode koordjes en rood zijden S.S.	„	„
Ensign	Zilveren S.S.	„	„
Adjutant	„ „ met één ster	„	„
Stafkapitein	„ „ „ twee sterren	„	„

Majoor	Zilveren S.S. met Legerwapen op zwart laken op de kraag
Brigadier	„ „ „ Legerwapen op blauw laken „ „ „
Luit.-Kolonel en Kolonel	„ „ „ Legerwapen op rood laken „ „ „
Kommandant	„ „ „ Legerwapen op rood laken, zilveren koordjes om de kraag palmtakje om het wapen.

Symbolen.

De vlag. Een gele ster, met de woorden „Bloed en vuur”, op een rood veld, met blauwe rand.

Blauw: Reinheid, de Hemel.

Rood: Het bloed van Christus (Verlossing)

Geel: Het vuur van den Heiligen Geest (Heiliging).

Het Wapen. Het kruis: Symbool van het Evangelie. S. Salvation — Verlossing — heil.

Twee gekruiste zwaarden: De strijd tegen de zonde.

De kroon: De belooning voor hen, die getrouw tot den dood, de kroon des levens beëerven.

De zon: Gods liefde en gerechtigheid.

Het Motto. Bloed en vuur = Verlossing en Heiliging.

Adressen.

Internationaal Hoofdkwartier: 101, Queen Victoriastreet,
London, E. O.

Nationaal Hoofdkwartier: 49, 50, 51, Prins Hendrikkade,
Amsterdam.

Eenige groote Korpsen:

Amsterdam I	Gerard-Doustraat 69, Amsterdam.
Den Haag I	Hofspui 50, Den Haag.
Rotterdam I	Keerweerlaan 3**, Rotterdam.
Groningen II	Poelestraat 12, Groningen.
Utrecht	Weistraat 87, Utrecht.

Eenige maatschappelijke Inrichtingen.

Industrieel Tehuis v. mannen.

Amsterdam	Rapenburg 42—44.
Den Haag	Nieuwe Schoolstraat 15a.
Utrecht	Lange Louwerstraat 75.

Reddingshuizen.

Hillegersberg	
Den Haag	Stille Veerkade.
Amsterdam	Linnæusstraat 115.
Rotterdam	Oost Maaslaan 70.

Hotels.

Rotterdam	Schiedamschedijk 49--51.
Amsterdam	Warmoesstraat 130.
Utrecht	Breedstraat 38.

Achterbuurtsposten.

Rotterdam	Lange Frankenstraat 50.
Amsterdam	Egelantiersgracht 78.
Utrecht	Nootenboomlaan 82, en Bethlehemweg 65.
Den Haag	Lage Nieuwstraat.
Groningen	Ged. Kattendiep 7.

Kweekscholen in Nederland.

Watergraafsmeer	Linnæusparkweg.

Boeken.

- De Orders en Reglementen voor Soldaten van het Leger des Heils.
De Orders en Reglementen voor Veldofficieren.
De Leerstellingen van het Leger des Heils.
Hoe, wat en waarom?
The life of Mrs. Booth (Levensgeschiedenis van het Leger des Heils).
General Booth the Prophet of the poor.
In darkest England and the way out.
HULDA FRIEDERICHs, De merkwaardige geschiedenis van het Leger des Heils.

Muziek.

- Heils- en Strijdzangen (maandelijks)
Krijgsliederen en Zangen des Heils.
Liederen en Solo's van Mevrouw Oliphant.
The Salvation Army music.
The Salvation Army Band-Book (voor muziekkorpsen).
The musical Salvationist (maandelijks).

Tijdschriften en couranten.

- De Strijdkreet (eens per week).
De Jonge Strijder „ „ „
De Plaatselijke Officier (eens per maand)
De Veld-Officier (eens per maand) (niet in den handel).
The War Cry („ „ week)
The Young Soldier („ „ „)
All the world („ „ maand)
The Deliverer („ „ „) (voor maatschappelijk werk onder vrouwen)
The Social Gazette (eens per week) (voor het maatschappelijk werk) en meer andere.

Hieronder laten wij een voorloopig schema volgen van de Kerken, Richtingen en Secten, welke zullen worden beschreven:

Het Christendom en de Christelijke Kerk

Het Roomsch-Katholicisme.

De aflaten.
De zeven Sacramenten.
De Pauselijke Onfeilbaarheid.
De wereldlijke macht van den Paus.
De bisschoppelijke hierarchie in Nederland.
Geestelijke Orden en Congregaties.
De Jezuïten.
Verering van Heiligen en reliquiën.
Boekencensuur.
De Congregatio de propaganda fide.
De Christelijke Caritas.
Het Neo-Katholicisme.
    Het Anglo-Katholicisme.
    Het Oud-Katholicisme.
    De Los van Rome-beweging.

De Grieksche Kerk.

De orthodoxe Kerk in Rusland.
De Grieksche Kerk buiten Rusland.
Het Stundisme.

Het Protestantisme.

De Ned. Herv. Kerk in haar tegenwoordigen toestand.
De Nederd. Gereform. Kerken.
Waalsche Kerken.
Lutherschen.
Remonstranten.
Doopsgezinden.
Hernhutters.
Baptisten.
Zevendagsbaptisten.
Het Methodisme.
Vrije Evangelische gemeenten.
Vrij-godsdiensstige gemeenten.
Het „Irvingisme”.
Het „Darbisme”.
De Kwakers.
Het Leger des Heils.
De Confessioneele richting.
De Evangelische richting
De Ethische richting.
De Moderne richting.
Uitwendige Zending.
Inwendige Zending.

Het Jodendom en de Synagoge.

Het Talmudisme.
Het Reform-Jodendom.

Het Zionisme.
Joodsche Ceremoniën

Verschillende Geestesstroomingen.

De Mormonen.
De „Swedenborgianen”.
Communistische Secten.
Het Positivisme.
Het Boeddhisme in Europa.

Christian Science.
Het Spiritisme.
De Vrijmetselarij.
De Theosophie.
etc.

Linnen Portefeuilles

Ter bewaring van de losse nummers „Kerk en Secte” stellen wij voor onze inteekenaren verkrijgbaar **nette grof linnen portefeuilles met rooden opdruk**. Iedere portefeuille geeft berging voor 10 nrs. Wil men de nrs. gemakkelijk voor de hand houden, dan zijn deze portefeuilles **onmisbaar**.

Prijs per stuk **50** cent.

Uitgave Hollandia-Drukkerij, Baarn.

O 3198 00038497 3

He
 aangewakkerd? Zoudt ge gaarne iets meer vernemen omtrent
 het leven en strijden van het Leger des Heils? Zoo ja, bestel
 dan bij Uw boekhandelaar of direct bij de HOLLANDIA-
 DRUKKERIJ te Baarn het **juist verschenen** boek:

De merkwaardige geschiedenis van het Leger des Heils

DOOR

HULDA FRIEDERICHS (*een belangstellende uit het publiek*)

Uit het Engelsch vertaald door Ds. P. VAN STEIN CALLENFELS.

Met een naschrift van Generaal BOOTH en 10 illustr.
 naar fotografieën.

Geautoriseerde uitgave. — **f1.25** ingenaaid; **f1.75** geb.

INHOUD: In den aanvang. — De Leiders. — De Staf en de Chef
 van den Staf. — De lichte Brigade. — De Kweekschool. — De Zelf-
 verloocheuingsweek. — De zieken en gewonden. — De „Straathond”. —
 Het Leger op Marsch. — Het gebed in het Leger.

Dit boek, van reclame- en propaganda-bedoelingen geheel vrij, is een
standaardwerk, dat niemand die een objectief beeld wenscht te ont-
 vangen van deze reusachtige organisatie, ongelezen mag laten.

Een practisch boekje voor ieder christen :

Daar staat geschreven!...

**Vverzameling van Bijbelteksten voor de Onderwijzing, de Opbouwning
 en de Vertrouwing der Geloovigen.**

Naar de Fransche uitgave systematisch gerangschikt door
 Ds. E. KUYLMAN

Met een aanbevelend woord vooraf van Ds. J. H. L. ROOZEMEYER

Prijs in slap-linnen omslag, roode snede f 1.25.

Prijs in heel zwart leer, vergulde snede f 2.25.

Nederlander: „Men vindt hier — daarin bestaat de hooge waarde van dit ook
 door den vorm aantrekkelijke boekje — slechts woorden der H. Schrift, op
 verschillende toestanden betrekking hebbende, maar naar de onderwerpen ge-
 ordend, terwijl aan den voet der bladzijden wordt opgegeven waar die teksten
 te vinden zijn, opdat op het verband worde gelet, waarin zij voorkomen”.

Een proefvel wordt door de uitgevers op aanvraag gaarne toe-
 gezonden.

Uitgave HOLLANDIA-DRUKKERIJ — BAARN.